

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Parallela Geographiae Veteris Et Novae

Parallela Geographica Italiae Veteris Et Novae

Briet, Philippe

Parisiis, 1649

Sect. 1. Historica huius Regionis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13120

SECT. I. *Historica huius Regionis.*NUM. I. *Nomen.*

REPERIMVS primùm *Marchiam Italiae* dictam esse, cuius & Principes dicti sunt *Marchiones*, quorum initium quidam ad *Carolum Magnum* referunt: quare etiam in praesentiâ *Dux Sabaudiae* hunc suis titulis adscribit, *Marchio Italiae*.

Dicitur etiam aliquando vno nomine totus hic tractus (si *Comitatum Nicææ* excipias, inquit *Boterus*) *Pedemontium*, quia ad radicem, seu pedem *Alpium* extenditur; complectitur tamen plerasque alias regiones, quarum tibi *synopsin* offero, etiam sequentibus profuturam.

PEDE-	PRINCIPA-	PEDEMONTIVM: <i>Turin.</i>
MON-		
TIVM	PEDEMONTII	MARCH. EPOREDIÆ: <i>Yurée.</i>
	cum insertis.	DOMI. VERCELLENSE: <i>Vercèil.</i>
L A-	MARCH. SALVTIARVM: <i>Saluffes.</i>	C. ASTENSIS: <i>Aste.</i>
TIVS		
SVMP-	cum insertis	March. Ceua: <i>Ceua.</i>
TVM.	MONSFERRATVS SABAVDICVS: <i>Trino.</i>	
COMITA-	VICARIATVS NICÆÆ: <i>Nice en Prouence.</i>	
TVS	VICARIATVS BARCELLONÆ: <i>Barcilonette.</i>	
NICÆÆ,	VICARIATVS SOSPELLANVS: <i>Sospello.</i>	
cui inferitur	VICARIATVS PVERINVS: <i>Poggiet.</i>	
Com. Tendæ	VALLIS S. STEPHANI: <i>San-Steffano.</i>	

NUM. 2. *Quantitas huius ditionis.*

TOTA hæc Regio, hoc est *Pedemontium* latè sumptum vnâ cum *Nicææ Comitatu*, inter *Alpes*, *Ducatum Mediolanensem*, & *oram Genuensem* iacet.

Longitudo eius desumpta à *Monte Cenisio le Mont Cenis*, ad confluents ferè *Sessia Fl.* Gradum vnum complectitur cum quadrante

drante maioris circuli hoc est 67. millia passuum cum quingentis passibus, nostrates leucas 33. cum $\frac{1}{4}$, Germanicas sexdecim cum dimidiâ, & 500. passibus.

Latitudo autem porrigitur à Nicæâ *Nice en Provence*, ad Minorem S. Bernardum, *le petit S. Bernard*, continetque duos gradus cum dimidio, hoc est 150. millia passuum, leucas Francicas 75. Germanicas 37. cum dimidiâ.

De eius *Ambitu* statui non potest, quia ab aliis regionibus vicinis crebris angulis denormatur, easque deformat.

N V M. 3. *Qualitas huius Regionis.*

PEDEMONTIVM reliquas regiones Italiae fertilitate dicitur superare. Abundat autem frumento, vino, fructibus, carnibus domesticorum animalium & ferarum, caseo, castaneis, cannabi, lino, metallis. Fertilitatis eius summæ maximum argumentum quod cum in eo Galli & Hispani 23. annis magnis utrimque furoribus bellum gessissent, nullus unquam exercitus laboravit ciborum inopiâ, numquam indigenæ caritatem annonæ sint experti.

COMITATUS NICÆÆ, licet solum habeat asperum, ita tamen cultus est, ut nullâ re indigeat. Nicææ tamen circumpositus ager ob asperitatem montium frumento caret. Tota Regio naturâ munitior, tum quia ubique calles angusti, tum quia præsidia plurima tumulis, & collibus affixa sunt. Hic quoque palmæ feliciter crescunt, & dactylos plurimos darent si accederet cultura, hæc autem deficit, quia ex Barbariâ vili pretio accersuntur.

IN GENERE hæc vulgò laudantur in Regionibus illis Subalpinis.

Sericum conficitur potissimum Carignani, & Raconisij, ob pulcherrimas illic, & creberrimas Moros.

Semina ad tingendas lanæ dat ager Cherientis, *Quiers*.

Piper acutissimum crescit in agro Cavanensi *le Cavanéz*, & meritò omni piperi Italico antepositur.

Agaricum Pedemontanum meritò reliquis antefertur.

Herbe Medicæ, & *flores exquisiti* hinc efferuntur.

Metallicæ omnis generis: nostrâ memoriâ supra centum à nobili Germano, quem Dux euocarat, detectæ sunt, auri, argenti, ferri, æris quod hic copiosum, & præstantissimum, ac denique calcanthi *de Vitriol.*

NUM. 4. *Mores Subalpinorum.*

AD merces distrahendas facti sunt huius regionis incolæ. Milites optimi, & aptissimi ad insidias collocandas: peritissimè ex equis Nobilitas pugnat. Deliciis dediti sunt ferè, propter regionis amœnitatem. In principem suum optimè affecti sunt, cui vivere, cui mori, cui bonorum iacturam pati gloriosum ducunt: ad scientias valde idonei sunt, licèt pauci eorum literis incumbant.

NUM. 5. *Quomodo Sabaudica ditio accreuerit.*

SEMENTIS huius ditionis fuere Sabaudia, & Mauriena vallis, quæ cessere Beraldo, aut eius filio cùm Arelatense & Burgundicum regna defecere. Marchionatus Segusinus ab Adelaïde vxore Amedæi primi additus est. Sub Amedæo III. Comitatus Geneuensis factus est clientelaris, ac demum per nuptias omnino adiunctus est. Ducatus Augustanus tunc temporis accesserat, siquidem concessus est hæreditarius Aymoni quarto filio Thomæ. Sub Amedæo filio Thomæ Comitis Flandriæ, & Sabaudia eius vxor Sibylla Bressiam cum agris adiacentibus attulit. Quando accesserit Pedemontium non facile statui potest: dicunt Galli fuisse de patrimonio Comitis Prouinciæ, & ablatum Ioannæ anno Christi 1363. Humbertus I l. dicitur in quibusdam titulis Marchio Italiæ, cùm paulò antè fiat mentio Othonis Marchionis Italiæ quem Adelaïs mortuo marito Amedæo primo duxit. Agnes Fociniaci *Foucigny*, hanc regionem attulit Petro auunculo Bonifacij. Quomodo Montemferratum sibi vindicat postea dicemus. Sub Amedæo VI. Fridericus Marchio Salussiarum rebellauit, sed sese turpissimè submittere coactus est. Asta, Vercellæ, Querium potentissimæ olim Republicæ bellis attritæ sese spontè submitserunt, vt hîc taceam de Marchionatu Eporediæ cuius Principes olim potentissimi fuere, & tres vltimi Principes eius Imperij speciem occupauere. De Romanensi, seu Vallensi agro *le pays de Vaux*, Philippus frater Petri cum Imperatore Rodolpho acriter dimicauit; sed demum pace inita, in Sabaudicâ ditione satis diu perseuerauit.

NUM. 6. *De iuribus quæ sibi vindicat Sabaudus in presentia.*

Primum ius sibi vindicat in REGNUM CYPRI, cuius etiam no-

men suis titulis adscribit, quia Ludouicus filius Amedæi VIII. seu Pacifici duxit Annam Lusignanam filiam Iani Regis Cypri, Hierosolymæ, & Armeniæ: Iano successit Ioannes qui reliquit Iacobum nothum factum Episcopum Nicosiæ, & Carolam quæ nupsit Ludouico Comiti Geneuensi fratri Amedæi IX. & filio Ludouici supradicti. Is Ludouicus cum Carolâ coronatus est Rex Cypri, sed expulsus est à Iacobo Notho Ioannis, ope Sultani Ægyptiaci, atque Venetorum. Is Iacobus duxit nobilem Venetam quæ ei successit, & eâ mortuâ Resp. Veneta hoc regnum occupauit. Carola ergo spoliata, primùm testamento hâc Insulam reliquit Ludouico marito suo, deinde Carolo Duci Sabaudiaë nepoti suo.

Secundum ius in Ducatum, seu Marchionatum MONTISFERRATI, quia Theodorus Marchio Montisferrati dedit filiam suam Yolandam, seu Violandam, Aymoni Duci Sabaudiaë, eâ lege ut mares nati ex filiâ, anteponebantur fæminis de se prognatis, cum ergo mares Palæologi defecerint credit Sabaudus ad se ditionem illam deuolutam esse. 2º. quia Dux quidam Montisferrati adiutus à Duce Sabaudiaë contra Ducem Mediolanensem, ei submitte se sponte. 3º. denique quia propter dotem Blanchæ quæ nupsit Carolo I. Duci Sabaudiaë, quæ cum non fuerit persoluta, neque eius fructus, vix magna pars Montisferrati nomina hæc dissoluere possit: quid autem eâ de re iudicari Imp. Carolus V. dicemus in Monteferrato. Anno 1631. Victor Amedæus, pace inita Cherasci, non leuem Montisferrati partem obtinuit.

Tertium ius in BELGIUM *les Pays-Bas*: quia Belgium datum est à Philippo II. Isabellæ Austriacæ, at illa soror erat germana Catharinæ Michaëlis, ex quâ natus Victor Amedæus, Philippus autem I V. repræsentat Philippum tertium qui tantum ex patre frater erat Isabellæ: vide hanc quæstionem pluribus ventilatam tomo 20. Mercurij Franciæ. Ut hîc omittam quæstionem hîc quoque excussam de multis bonis mobilibus, & immobilibus quæ sibi acquisierat Isabella, in quorum partem minimum Sabaudus hæres venire debebat. Nam quod ad Belgium attinet eâ conditione tantum datum erat, ut deficiente prole ad Hispanicam ditionem rediret.

Quartum ius in REGNUM LUSITANICVM ob Beatricem filiam Emanuëlis Lusitaniaë Regis quam duxerat Carolus III. Dux Sabaudiaë, ex quâ suscepti Duces Sabaudiaë.

Quintum ius in ACHAÏAM: nam Philippus Sabaudus Thomæ 3. filius Iambem filiam Principis Achaïæ duxit, ex quâ suscepit Iambum filium Achaïæ Principem: & ab hoc inchoata est familia Principum Pedemontij, & Achaïæ, quæ vix 100. duravit annos, sicque eorum ditio ad Ducem Sabaudia deuoluta est.

De *Ciuitate Geneuensi, Vallensi agro, seu Romanensi*, nemo est qui dubitet in hæc iuris habere aliquid Sabaudum, cum hic à Bernatibus ei sit ereptus sub Carolo III. quando etiam Geneuenses ciuitatâ verâ religione legitimum quoque Principem eiecere.

N V M. 7. *Quid sibi iuris vindicet in has regiones Rex Francia.*

FRANCI putant Sabaudum iniustè possidere quinque eius ditionis partes.

Primo, NICÆAM, & VILLAM-FRANCAM quondam Appendices Comitatus Prouinciæ. Datæ enim sunt à Ioannâ Ludouico.

Secundo, PEDEMONTIVM quod volunt esse patrimonium Comitatus Prouinciæ, & primò ablatum Ioannæ anno Christi 1363.

Tertiò, PARTEM COMITATVS ASTENSIS, quam contendunt esse familiæ Aurelianensis, & in dotem cessisse Valentinae filia Galeatij.

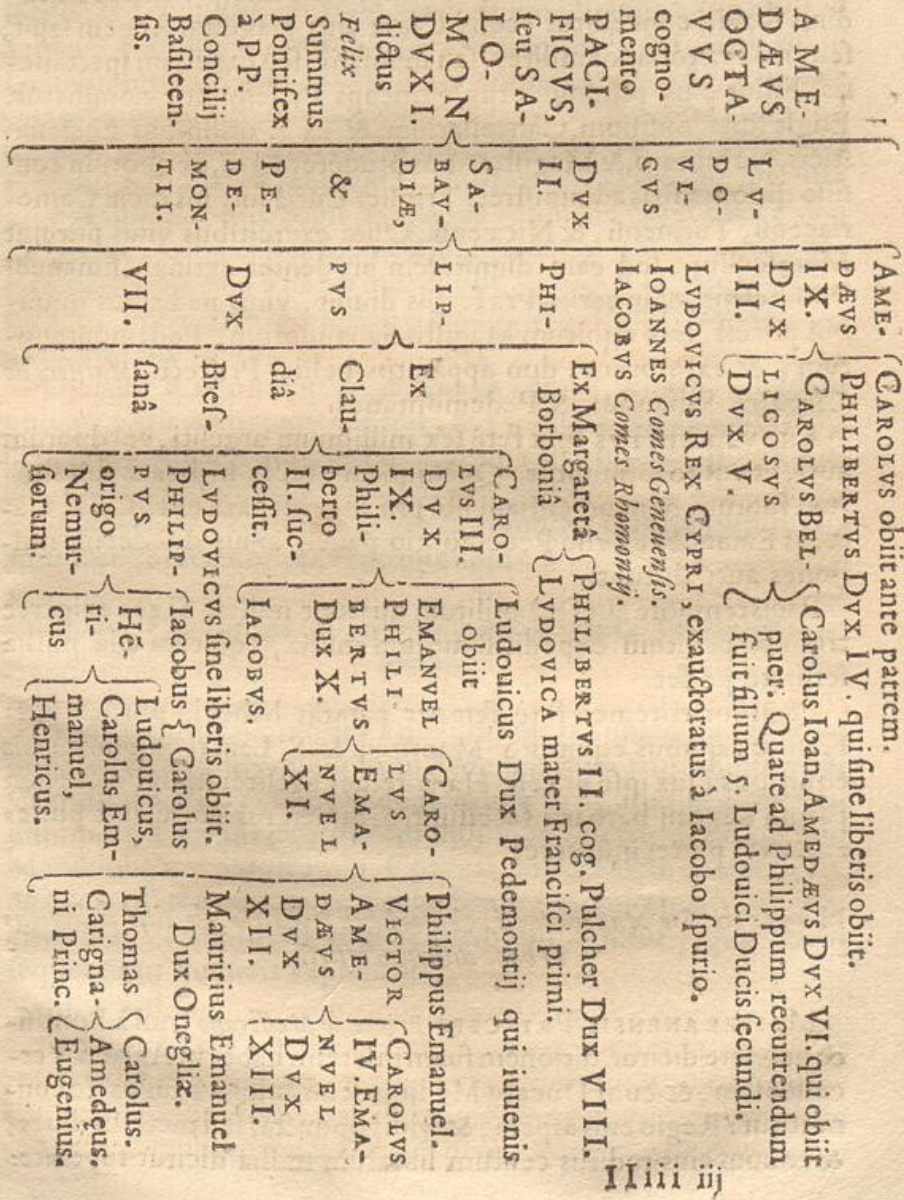
Quarto, MARCHIONATVM SALVSSIARVM, quem volunt fuisse partem Delphinatus, sed Bressiâ hunc agrum pensauit.

Quintò, MAGNAM PARTEM SABAVDIÆ, quam aiunt debitam fuisse Ludouicæ matri Francisci I. videlicet illam negant excludi potuisse ab iis bonis quæ fæminis debentur.

N V M. 8. *De Principibus huius ditionis.*

TRAXERE originem Principes isti ex Amedæo Saxone nobili, cuius filius fuit Humbertus, ex quo natus Hugo Marchio Italiae, ex Hugone Beraldus qui Burgundici & Arelatensis Regis exercitibus præfuit. Hoc regno dissipato, & in varios Dominos distracto Sabaudia & Vallis Mauriena, Imperatore assentiēte, huic familiæ additæ sunt, quasi fermentum maioris ditionis, vt suprâ ostendimus; cui præfuere 17. Comites, quorum nouem etiam Chablafij & Augustæ Duces fuerunt. Deinceps Duces dicti sunt; horum primus Amedæus octauus cognomento Pacificus, seu Salomon, quem Sigismundus Imp. Cameriaci creauit Ducem. Is mortuâ vxore Ripalliam cum sex equitibus S. Mauritij quos crearat, se-

cessit, unde extractus est à PP. Concilij Basileensis qui Eugenium IV. exautorarant, Felixque dictus: sed tantam dignitatem deposuit tantum ut pacem Ecclesiæ redderet: eius tibi Stemma proponimus.

iiiiiii

NVM. 9. *Politia huius ditionis.*

Hic Status planè Monarchicus est, vt & Principi titulus Altitudinis Regiæ conceditur: certè Curiæ eius magnum Regem sapit, seu eius Prætorianos milites, seu mensam, seu capellam spectaueris. Filius eius primogenitus Princeps Pedemontij nominatur. Eligit sibi Consilium, Cancellarium, & ex 3. ordinibus Ecclesiasticis, Nobilitate, & Magistratibus prudètes viros, ex quorum consilio ditiones suas administrat. Triplici Curiâ suis ius dicit, Cæmariacensi, Turinensi, & Nicæensi. Olim exercitibus vnus præerat Marefcallus, sed eam dignitatem prudenter extinxit Emanuel Philibertus, & in varios Præfectos diuisit, vnus peditibus omnibus præest, tres equitum Magistri Sabaudorum, Pedemontanorum, & exterorum: duo apparatus bellici Præfecti, *Maitres de l'Artillerie* Sabaudus, & Pedemontanus.

ANNVI REDITVS sunt ferè sex millionum argenti, vel duorum auri, vt vulgò loquuntur. Quamquam Duces hi dicant subditorum suorum benevolentiam sibi pro ingenti gazâ esse. Certè Carolus Emanuel ex vno Pedemontio paucis annis duodecim milliones auri abstulit.

Pacis tempore alit ferè militum quatuor millia. Si res exigeret triginta peditum expeditissimorum millia, equitum tria millia scribere posset.

Quatuor triremes ferè semper paratas habet in portu Villæ-Francæ, quibus equites S. Mauritij, & S. Lazari imponit; his equitibus Dux ipse præest. Hæ triremes Melitenfibus iunctæ non parum negotij barbaris facessunt. Si tamen res postularet plures armaret, plures instrueret.

NVM. 10. *De Masseranensi, & Bogliensi Dynastis, & aliis minoribus in hanc ditionem inseriis.*

MASSERANENSIS PRINCEPS *Prince de Masserano*, qui à Pontifice pendere dicitur, ditionem suam insertam habet in Agrum Vercellensem, & cum Ducatu Mediolanensi minimâ sui parte connectitur: Regio eius aspera, & syluis obducta, sed metallis diues, & annuus eius reditus centum librarum millia dicitur superare:

aliquot locis potitur quibus præcellit Crepacorium *Creuecœur*.

BOGLIENSIS DYNASTA, à quibusdam Bobiensis, anno 1617. erat Hannibal Grimaldus Comes, & Baro. Is bello quod gerebatur inter Sabaudum & Hispanum dederat se in clientelam Galliarum Regis, sed conuictus est anno 1616. conuenisse cum Hispano in Sabaudi perniciem; quare captus & damnatus per Senatum & Governatorem Nicæensem capite pœnas luit, Ducis fisco adiudicata preciosa & plurima suppellex, eius ditio Nicææ Comitatus addita, licet reclamaret ex Franciâ filius eius qui duxerat filiam Comitis de Tauanes, neptem D. du Mayne. Præerat hic Dynasta 22. quâ oppidis, quâ pagis, ex quibus sexdecim aureorum millia recipiebat, & stabat semper à Gallicis partibus. Audio tamen ætate nostra mortuo Victore Amedæo, rebûsque in Pedemontio turbatis, prædictum eius filium hæreditatem suam recuperasse, & eâ in præsentia potiri.

Dynasta RACONIGNIVS de *Raconis*, Italis *Raconigi*, septem quoque pagis aut oppidis præerat, & 15. millia aureorum ei pendebantur; partium quoque Gallicarum erat; quando & cûr Pedemontanæ ditioni accesserit, nescio.

Marchio EVANATOZZI è gente Spinola 12. aureorum millia annui reditus seponit, & Hispani cliens est.

SECT. I I. *Descriptio Geographica Pedemontanæ, seu Subalpinæ ditionis.*

IN duas ditiones, seu regiones præcipuas Subalpinæ regiones diuiduntur, vt præmonuimus, in Pedemontium latè sumptum, & Comitatum Nicæensem; Pedemontium in 4. iterum partes diuiditur: in Principatum Pedemontij cum infertis ei ditionibus, Marchionatum Saluffiarum, Comitatum Astensem cum infertis, & Montisferrati ditionem Sabaudicam: Comitatus verò Nicææ in 4. Vicariatus, & vnâ Vallem distinguitur, quæ omnia sequentibus numeris expedientur.